

мечтае да се изтръгне от мизерията и неизвестността и да стане богат и силен. Карьерист-парвеню, той залага своята чест и съвест, влага практичния си ум за осъществяване на целта си. Като чиновник в „Никотиана“ той въвежда тонгата, която нанася страшен удар върху тютюноработниците, и почва бесен поход против комунистите. Вечер като директор на предприятието той се проявява като същински хищник и враг на работничеството. Връзките му с германския папиросен концерн показват и неговата предателска роля и долен характер на крупен капиталист. По друг път се извършва падението на Ирина. Здрава и умна, излязла от низините, тя обаче не устоява на хипнозата на буржоазния лукс и безделие. Нейното „издигане“ е всъщност падение, морална смърт. Добрите ѝ чувства не са заглъхнали напълно, но тя е толкова разложена, че не може да се съвземе за друг, нов живот.

Между представителите на немския фашизъм важно място заема фон Гаер. Външно изтънчен, той е само грубо и алчно животно, типичен носител на маниакално-престъпния и хищнически манталитет на хитлеристките изроди. Димов е изобразил и други отрицателни герои, като мнимия филантроп Костов, който вдъхновява делото на господаря си Борис Морев.

Димов рисува правилно ръководната и организационна дейност на партията и нейните дълбоки корени сред народа. Докато господстващата класа преживява края на своята заслужена съдба (затова и главните герои-фашисти умират по един или друг начин в края на романа; фактически пред новата действителност те са вече мъртви), работничеството, напротив, въпреки теглото и жертвите се надига за решителния удар. Фашизмът пада под тежестта на собствените си престъпления и отваря път на новото, жизненото, повикано от историята да замени старото и отживялото. Димов се спира почти върху всички важни етапи на великата борба. Най-важното в случая е моралното надмощие на работническата класа над буржоазията: тя обявява стачка тъкмо тогава, когато буржоазията се смята на върха на своята сила и неуязвимост. Отношението на народа към омразната власт е изразено в прояви на недоволство в тютюневите складове, работилниците и заводите, опозиционните действия в села и градове срещу засилващия се гнет и грабеж, акциите и саботажите против немските войски и буржоазните оръдия на фашизма и най-сетне партизанската дейност. Димов посочва окрилянето на масите от Съветския съюз, вярата в който не заглъхва и по време на най-тежкото му положение през войната. В героическото поведение на отделните борци и на масите се налага работническата класа, трудовото селячество и народната интелигенция. Герои като Шишко, Блаже, Динко, Ешкенази, Павел Морев, Спасуна, Варвара, Мичкин, Лила и пр. се очертават като верни синове на народа и партията, които самоотвержено служат на освободителното дело. Без съмнение някои образи и подир второто издание на романа подлежат на дообработване и изяснение, като Лила